

Refleksija - Pedagogija potlačenih (Paulo Freire)

Čitalački susret iz Zbornice Banja Luka

Kao nastavnik i direktor muzičke škole, često razmišljam o ulozi obrazovanja u razvoju ličnosti, a Freireova pedagogija pruža važan okvir za takvu refleksiju. Knjiga Pedagogija potlačenih Paula Freirea na mene je ostavila snažan utisak upravo zato što dolazim iz specifičnog obrazovnog konteksta – muzičke škole, gdje se rad zasniva i na disciplini i na kreativnosti, na ponavljanju, ali i na slobodi izraza. Čitajući Freirea, zapitala sam se koliko se njegove ideje mogu primjeniti u našem učenju i podučavanju muzike, i šta to znači za mene kao profesora klavira, ali i kao direktora škole.

Freire jasno kritikuje takozvani "bankarski" model obrazovanja, u kojem nastavnik „puni“ učenike informacijama, a oni ih samo primaju. U muzici se često, možda i nesvjesno, približavamo tom modelu: nastavnik pokazuje, učenik ponavlja; nastavnik ispravlja, učenik sluša; nastavnik odlučuje, učenik izvršava. Taj pristup može biti koristan u tehničkim aspektima sviranja, ali nije dovoljan za razvoj ličnosti, kritičkog mišljenja i muzičke zrelosti. U tom djelu prepoznajem Freireovu najveću vrijednost – podsjeća nas da učenik nije instrument koji treba „naštimiti“, nego osoba koja treba razumjeti, preispitivati i stvarati.

Ono što vidim kao doprinos Freireove pedagogije jeste naglašavanje dijaloga. U muzičkoj nastavi dijalog ponekad ostane u sjenci izvođačkih zahtjeva. Međutim, kada učenik počne govoriti o tome kako doživljava komad, zašto je odabrao određenu interpretaciju, ili kako bi nešto drugačije izveo – tu se stvara prostor za ono što Freire naziva "osvješćivanje". U tim trenucima muzika prestaje biti samo rezultat, a postaje proces razmišljanja, izbora i odgovornosti. Kao nastavnik, sve češće uviđam da učenik raste tek kada mu se pruži prilika da aktivno učestvuje u vlastitom učenju.

Naravno, idealizam Freireove misli ima i svoje granice. U muzičkoj školi postoje strukture koje se ne mogu izbjeći: rasporedi, tehnički standardi, ispiti i nastupi. U tom smislu, njegovo insistiranje na potpunoj ravnopravnosti nastavnika i učenika nije uvijek praktično. U učenju klavira, na primjer, neki autoritet i vođstvo jesu neophodni. Učenici često tek kasnije shvate vrijednost određenih metoda koje u početku doživljavaju kao „stroge“. Ali i u tim okvirima može biti mjesta za Freireov pristup – za razmjenu mišljenja, za pojašnjenje razloga iza pedagoških odluka i za ohrabrivanje učenika da postavljaju pitanja.

Najvažnija poruka Freirea, iz mog ugla, jeste da je obrazovanje uvijek odnos među ljudima, a ne puko prenošenje vještina. Kao direktor škole, to vidim još jasnije: atmosfera i način komunikacije oblikuju školu jednako koliko i kvalitet nastave. Freire podsjeća da učenici ne postaju slobodni samo zato što nauče svirati instrument – nego onda kada nauče razmišljati svojom glavom,

vjerovati u sebe i osjećati da su aktivni sudionici, a ne samo izvršioci.

Zato Pedagogiju potlačenih doživljavam kao poziv da i u muzičkom obrazovanju stalno tragamo za ravnotežom između discipline i slobode, između vođenja i osluškivanja, između znanja i čovjekoljublja. U tom prostoru se, vjerujem, rađa i pravi pedagog i pravi muzičar.

Upravo u toj ravnoteži vidim mogućnost da muzika postane ne samo umjetnost, nego i sredstvo ličnog osnaživanja, što je, čini mi se, duboka nit koja povezuje Freireovu pedagogiju i naš svakodnevni rad u muzičkoj školi.

Collections

Autorski tekstovi